

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ, префексу та місцевому
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечникова

СУБОТА
1
ВЕСЕЛЯ
1956 року
№ 23 (497)

Ціна 20 коп.

Новий навчальний рік розпочався.
Нехай він стане роком нових перемог
і великих досягнень в справі розвитку
науки, у навчанні.

З НОВИМ НАВЧАЛЬНИМ РОКОМ, ДРУЗИ!

ДО НОВИХ УСПІХІВ У НОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Кожного року діві студенти зустрічають новорічне свято. Перший раз воно приходить до них з січневими морозами, пухлястими сніжинками, з передекзаменаційними хвилюваннями. Вдруге — зустрічає дарами багаті осені, трохі пожовклим листям, першим дзвоником, і зветься це друге свято вже не просто Новий рік, а Новий навчальний рік.

То ж з Новим навчальним роком нас, друзі!

Ми вітаємо з новим навчальним роком професорів, доцентів, викладачів, лаборантів, працівників бібліотек і ректорату, технічних працівників. Чи добре вам відпочивалося, дорогі друзі, влітку?

Ми вітаємо з новим навчальним роком всіх наших «старих» студентів («старими» вони зветься вже з II курсу) і наше молоде поповнення — 525 першокурсників і 950 нових членів дружнього університетського колективу, які прибули до нас з Вінниці, Кіровограда, Ізмаїла, Бердичева, з Одеського педагогічного інституту ім. Ушинського. Щире вітання вам, товариші, будьте, як кажуть, в університеті, як дома.

Вітаємо ми тих, хто своєю працею допомагав влітку колгоспникам Одеської області на польових роботах, і тих, хто зараз в полі, на цілині, і тих, хто захищав честь університету на Спартакіаді народів СРСР, вітаємо весь рідний університет з Новим навчальним роком.

Цей навчальний рік ми зустрічаємо в незвичайних умовах. Завдяки турботі партії і уряду про студентство,

в цьому році значно поліпшаться умови навчання студентів. Спеціальними постановами Ради Міністрів СРСР скасовано плату за навчання і запроваджується новий порядок виплати стипендії студентам. Все це дає можливість і зобов'язує наших студентів ще більше уваги приділяти навчанню, глибше оволодівати знаннями.

Колектив працівників університету багато зробив для того, щоб якнайкраще зустріти початок нового навчального року. Оновлено оформлення кабінетів, поповнено обладнання лабораторій. Проведено ремонт в гуртожитку, причому площу його розширено за рахунок службових приміщень. Значний ремонт проведено в студентській їдальні.

Кафедри переглянули і склали нові навчальні плани. На кафедрах суспільних наук одержано з Міністерства вищої освіти нові програми з історії Комуністичної партії Радянського Союзу, з політекономії, філософії. У зв'язку зі змінами, що вносяться у викладання цих наук, кафедри історії КПРС, політекономії і філософії зараз проводять велику роботу по перебудові навчального процесу.

Великі завдання стоять перед колективом нашого університету. Але великому кораблю — велике плавання!

Новий навчальний рік розпочався. Нехай же він стане роком нових перемог і великих досягнень в справі розвитку науки, у навчанні.

— Вас зараховано в Одеський державний університет.

З ПЕРШИХ ДНІВ ЗА РОБОТУ

Новий навчальний рік у істориків починається в більш складних умовах, зв'язаних з об'єднанням історичних факультетів декількох вузів.

Але нинішній навчальний рік розпочинається і в більш сприятливих умовах, ніж минулий.

Постанова Ради Міністрів СРСР про новий порядок виплати студентам стипендії є ще одним проявом турботи партії і уряду про поліпшення матеріального становища радянського студентства.

Новий порядок виплати стипендії зобов'язує громадські організації ширше розгорнути боротьбу за високу успішність і відмінну дисципліну.

Підвищення ролі громадських організацій в навчально-виховному процесі повинно поєднуватися з новим піднесенням партійної, комсомольської і профспілкової роботи на факультеті.

На історичному факультеті значно збільшився склад партійної і комсомольської організації.

Завдання полягає в тому, щоб з перших днів правильно і цілеспрямовано організувати роботу цих організацій, згуртовуючи босадатний колектив.

З новими силами до нових успіхів у новому навчальному році!

В. КУЧЕРЕНКО,
секретар комсомольського бюро історичного факультету.

БУДУ ХІМІКОМ

В школі хімія була моїм улюбленим предметом. Я була членом хімічного гуртка, любила читати хімічну літературу. Дома у мене була навіть своя маленька «лабораторія», в якій я проводила різні прості досліди... і, звичайно, мріяла бути хіміком. Знаючи, що вступ до університету — це змагання найсильніших, я готувалась дуже багато. «Хотіти —

значить могли», — сказав В. І. Ленін, і це, звичайно, дуже добре сказано.

Вступивши в університет, я буду наполегливо вчитися, щоб стати хорошим хіміком, і твердо знаю, що я ним буду.

Д. СУХОРУКОВА,
студентка I курсу хімічного факультету.

Лист до редакції

Комуністична партія і Радянський уряд піклуються про молоде покоління нашої країни. Щороку розширюється сітка учбових закладів, збільшується випуск спеціалістів, які збагачують нашу науку новими відкриттями, поліпшуються умови навчання.

З дитинства я мріяла стати педагогом, щоб виховувати молоде покоління в дусі комунізму, в дусі любові до своєї Батьківщини. І ось моя

мрія здійснилася. Я вступила в Одеський державний університет ім. Мечникова на біологічний факультет. Це велика радість для мене. І я впевнюю мій новий колектив, що буду вчитися так, як цього вимагають від нас, бо хочу стати гідним громадянином своєї країни, принести їй якнайбільше користі.

Р. МИСЛОВИЧ,
студентка I курсу біологічного факультету.

Вечір зустрічі

Вчора у великому актовому залі університету відбувся вечір зустрічі студентів першого курсу фізіологічного, фізико-математичного та інших факультетів із старшокурсниками та викладачами. Студенти старших курсів розповіли своїм молодшим друзям про те, як краще організувати свій робочий день, як конспектувати

першоджерела чи лекції, на які дисципліни звернути особливу увагу. Було піднято і таке питання, як значення участі з першого курсу в наукових гуртках, в спортивних секціях, в гуртках художньої самодіяльності.

Потрібна, корисна справа

Ще на початку літа замислювалися члени комсомольського бюро фізико-математичного факультету над тим, що незабаром вони приймуть в свою сім'ю молодших друзів, які ще кілька тижнів тому сиділи за шкільною партою, працювали за токарним верстатом, несли службу в рядах Радянської Армії. Вони не знають життя університету, специфіки навчання у вузі. У вчорашнього школяра, токаря, колгоспника виникає багато питань, які тут же, при вступі, потрібно висвітлити. Нарешті, багато з них, вступників, потребуватиме звичайної дружньої поради, підтримки.

Ще діто кожного дня двері комсомольської кімнати факультету гостинно відкривалися перед новими відвідувачами. Секретар комсомольського бюро Ю. Зелюкова, члени бюро Н. Костенко, Л. Харченко, комсомольці Л. Веріна, Л. Нікітіна

та інші провели співбесіди з 153 комсомольцями, тобто майже з усіма, хто поступив на фізико-математичний факультет. В дружніх розмовах знайомилися з комсомольською біографією вступаючого, з його домашніми умовами, зі здібностями до участі в гуртках художньої самодіяльності, в спортивних секціях і т. д.

Як про давніх знайомих, розповідає Юлія Зелюкова про Валю Іванову, недавно робітницю з новобудов країни, про Віктора Синицю, художника однієї з шахт Донбасу, залізничника Сашу Сергеева та про багатьох інших наймолодших студентів свого факультету.

Немає сумніву, що кожному з них старші товариші фізмату допоможуть з перших днів влитися в життя факультету, зайняти там належне місце.

Потрібну, корисну роботу проводять комсомольці фізмату.

ПРИВІТ ВІД ЦІЛИННИКІВ

(з листів студентів, що поїхали на збирання врожаю на цілину)

3 листа Раїси Данильченко

...В дорозі було дуже цікаво, і цілий тиждень у вагоні пройшов дуже швидко.

В нашому вагоні були фізик ІІІ курсу і нас 6 чоловік. У мене залишилася дуже хороша думка про ІІІ курс. Куди нашим до них. Особливо вразив Саша Тігій. Це ж чудова людина!

...Зупинки на обід у нас були у великих містах, і ми по можливості бігали в місто хоч на декілька хвилин. Були в Кіровограді, Сизрані, Куйбишеві, Уфі, Петропавловську. Прекрасні місця Уралу проїжджали ніочі. Був страшний туман і абсолютно нічого не було видно. Проте ми все ж чекали цілу ніч, щоб подивитись на прихордонний стовп Євро-

па—Азія. Чекання наші були марні. Зате було дуже весело. Всі, хто бачив якийсь стовпчик, кричали: «Ось він!»

Ранком зупинилися просто серед гір. Як тут чудово!

До Петропавловська доїхали без особливих пригод.

Через кілька годин були вже в Кокчетаві.

3 листа Олександра Тігая

...24 липня увечері ми приїхали в село Ісаківку. Приїхали нас дуже добре, на машині розвезли до квартирих. 2 дні ми відпочивали. Приїхали на відпочинку — сире сіно, яке не можна було складати в копи і скиртувати.

За ці 2 дні дуже добре відпочили. Ходили на сопки. Там дуже красиві місця: хвойний ліс, березові зарості, маса грибів, ягід і... комарів. Провели в цьому поході годин 6—7, розвезли на вершині сопки велике багаття. Повернулися присмерком веселі.

з грибами, покусані комарами. На снідаючий день ходили купатися на греблю.

Увечері були у місцевому клубі на танцях. Наші хлопці і дізната справляли на місцевих жителів прекрасне враження.

27 липня вранці нас відвезли на польовий стан, де ми й будемо жити більшу частину часу.

Вночі весь день працювали: всі хлопці і дівчата складали сіно в копи, а ми з Жором Маховим і Вовою Позігуном працювали на стогах.

Всі бригадири дуже задоволені нашою роботою.

Сьогодні знову мрячить дощ, і ми не працюємо. Всі наші грають у волейбол, звідси я бачу, як гаряче там «боліють». Света Щекатоліна у вагончику шось штопає, Саша Хирія мирно спить, Вадик Дашевський мие туалетним милом тапочки, місцеві дівчата грають на патефоні «Варшав'янку», а я пишу лист. Настрій у всіх чудовий, всі дуже задоволені тим, що поїхали на цілину.

ЗАМІТКИ З ЦІЛИНИ

1. В ДОРОЗІ

8 днів дороги пройшли швидко і весело. Перші дні співали пісні, танцювали, видумували різноманітні розваги. Красильников виявився добрим організатором — організував оркестр у вагоні. Музичними інструментами були ложки, миски, відра, тази, гребінці і навіть... брита голова Васи Гомонюка. Вийшло непогано, а головне — весело.

У вагоні відзначили день народження Грабовського, влаштували диспути на різні теми, багато спорили. Не обійшлося й без пригод. В Куйбишеві двоє наших студентів відстали, але годин через 5 вони надогнали нас.

В дорозі випускали бойові листки. Вони в основному мали гумористичний характер.

Всі ми були зачаровані природою Уралу. Іхали майже добу по Уралі, і ніхто не відходив від дверей, любувалися чудовими краєвидами.

2. ПРИЇЗЛ

Приїхали в Кокчетав 23 липня о восьмій годині за московським часом. Переночували у вагонах, а вранці на машинах поїхали в «свої» колгоспи. Розбилися на бригади по 25 чоловік. В нашу бригаду ввійшли виключно філологи. З нами був і т. Савченко, командир університетської бригади. Наші сусіди — за 10—15 км. від нас.

Колгосп в с. Серафимівці, де ми працюємо, заможний. Населення, що правда, небагато — 60 дворів. Землі ж — 17000 га. в тому числі зернових — 8000 га. В колгоспі 2800 овець, 200 дійних корів, багато коней, птахферма. Люди тут дуже потрібні.

Зустріли нас добре. Ще по дорозі до колгоспу нагодували обідом. Народ дуже привітний. Спочатку ми жили в школі, потім перебралися в поле, у польові стани. Дуже нам подобається цілинний хліб. Дуже смачний. В селі є ставок, річка. Це дуже добре! Можна купатися!

3. ПЕРШІ ВРАЖЕННЯ

Перші дні ми не працювали, тому що йшли дощі. Але хлопцям нашим не сиділося. Незважаючи на дощ, ходили пилати дрова для печарні. Прийшли мокрі, але задоволені.

На другий день нас відвідав секретар райкому, колгоспники принесли газети, журнали, книги, запрошували до клубу, до бібліотеки. Увечері в клубі познайомилися з колгоспни-

ками, думаємо організувати спільний концерт. Школа, що немає всіх наших крашних «артистів». Але гадаємо, що і з нашою бригадою не осоромимось. Плануємо також провести спільні комсомольські збори. Відносини з колгоспною молоддю складаються дуже хороші, дружні.

4. РОБОТА

Перші дні роботи. Складаємо в копи і скиртуємо сіно. Його тут безліч. Яке роздолья для худоби! Днів через два підемо в поле. Вже почалося роздільне збирання хлібів. Комбайни починають пробу. Наш

як посеред безкрайнього моря. Степ, степ без краю. Лише зрідка височать сопки, на яких ростуть дерева. Дуже багато ягід, полуниці. Є чим пошарувати.

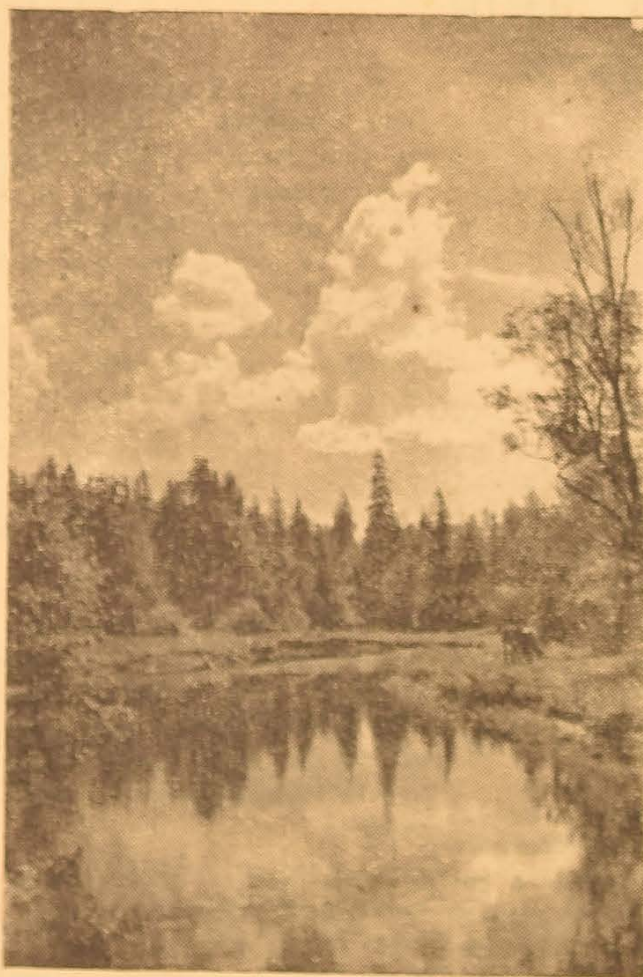
5. У СУСІДІВ

В неділю їздили в гості до істориків. Вони нас вразили. У всіх бороди, нікого не впізнати. Довго дивилася на якогось товариша з рудою бородою величезних розмірів, поки не впізнала в ньому Костюка.

Ми ж зі своїми бородачами розправилися. Всі бриються акуратно.

„Біля верхів'їв Волги“

Фотоєтуди О. М. Шульберга

Попадається в порядку конкурсу на кращий фотоєтюд.

тов. Кот вже два дні працює на самохідному комбайні. Обіцяють взяти ще кілька чоловік на комбайн штурвальною. Це дуже цікаво. Вчора я години з 4 водила трактор, відчула величезне задоволення. Настрій у всіх бадьорий, добрий. Після роботи купуємося в річці «Філафачі», як ми її назвали. Граємо у волейбол, катаємось на велосипедах та конях. Організували волейбольну зустріч з колгоспниками. Завдали поразки.

Яке тут роздолья! Яюсь навіть легко дихається. Почуваєш себе так,

Лише Зінченко намагався відростити бороду, але хлопці його сонного побрили.

Їздили ми до істориків на колгоспній машині. Поспівали разом, потанцювали, грали у волейбол. Знову програли. Не везе філологам!

Ми викликали істориків на змагання. Наша мета — забрати прапор до себе. Це рішення всіх членів бригади, причому тверде.

А. СЛАВІНА.

ВЧЕНІ ОДЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

З цього номера ми починаємо друкувати статті про провідних вчених нашого університету, про їх наукову діяльність і творчі плани на майбутнє.

ДАВИД ГЕНРІХОВИЧ ЕЛЬКІН

В нашому університеті завдає кафедрою психології та педагогіки один з відомих вчених України, професор, доктор педагогічних наук Давид Генріхович Елькін.

Багатогранна громадська і науково-педагогічна діяльність Давида Генріховича багата творчими шуканнями, сповнена напруженої праці і може служити гідним зразком для нашої студентської молоді.

У вищих навчальних закладах м. Одеси Д. Г. Елькін працює понад 30 років.

Давид Генріхович Елькін — учень І. І. Ланге, вихований в традиціях одного з самих прогресивних дореволюційних напрямків вітчизняної психології, закладених ще Сеченовим, — є продовжувачем тієї ж наукової лінії. Про це свідчать його лекційні курси. Ще задовго до того, як сеченовсько-павловський напрямок в фізіології і особливо у психології одержав загальне визнання, Давид Генріхович оволодів ним і в своїх лекціях постійно виступав, як рішучий прибічник цього напрямку, переконаний в тому, що лише з позицій вчення про вищу нервову діяльність можна створити наукову психологію, дати наукове пояснення психологічним фактам.

Проте лекції Давида Генріховича повинні бути відзначені не лише за їх змістом.

Ясність і послідовність думки, точні формулювання, вміння найбільш абстрактні положення подати просто і дохідливо, зробити їх доступними і цікавими будь-якому слухачеві — спеціалісту, дотепність і темперамент оратора — всі ці якості роблять

любимі роки під керівництвом проф. Елькіна підготували і успішно захистили дисертації 9 наукових працівників, які зараз самостійно працюють в різних вузах нашого міста та республіки.

Зараз під керівництвом Давида Генріховича проводиться ряд наукових досліджень. Колектив керіваної ним кафедри досліджує проблему про співвідношення слова і образу, мислових та словесних засобів педагогічного впливу в процесі політехнічного навчання. Успішно завершуються окремі дисертації.

За загальною думкою, як керівник і вихователь педагогічних наукових кадрів Давид Генріхович дуже вимогливий і строгий. Він домагається від своїх учнів і співробітників глибокого знання літератури розробляваного питання, старанного проведення експерименту, доброго і своєчасного літературного оформлення.

Перу Давида Генріховича належить понад 150 наукових робіт. Значна частина його досліджень має експериментальний характер і присвячена психології сприймання.

На протязі ряду років наукові інтереси Давида Генріховича зосереджувалися навколо одного з розділів психології сприймання — навколо сприймання часу. Сприймання часу являє собою проблему надзвичайно складну в методологічному відношенні. Вона неодноразово використовувалась буржуазними психологами для обґрунтування їх суб'єктивних ідеалістичних концепцій. Марксистська психологія визнає лише один шлях для викриття всяких методологічних домислів ідеалістів — науковий експеримент. Експеримент був і залишається найнадійнішим засобом, за допомогою якого можна встановити рефлекторну природу сприймання часу, дослідити діяльність основних аналізаторів, за допомогою яких проходить відбиття об'єктивного часу в мозку людини, а також розкрити деякі основні закономірності, властиві тимчасовим сприйманням людини в ході її розвитку.

Давиду Генріховичу в капітальному експериментальному дослідженні (докторській дисертації) вдалося значною мірою відповісти на ці питання. Компетенція його в питанні сприймання часу загально визнана.

Ряд досліджень Давид Генріхович присвячує проблемі сприймання простору, а потім його увагу привертають загальні питання сприймання.

Останнім часом він провів ряд досліджень, що торкаються ролі мови (другої сигнальної системи).

Роботи Д. Г. Елькіна становлять значний теоретичний інтерес, а також мають практичне значення з точки зору правильної організації навчання, правильного пов'язання старих і нових знань.

Зараз, як і всі вчені нашої країни, окрилений рішеннями ХХ з'їзду партії, Давид Генріхович вкладає свою творчу енергію в здійснення нових робіт і починає.

Радянська школа, Батьківщина, вітчизняна наука кожний день ставлять перед вченими все більш високі вимоги. Немає ніякого сумніву, що Давид Генріхович на ці вимоги відповідь новими значними успіхами в роботі.

Доцент Л. В. БЕЛЕНЬКА,
доцент В. О. ДЕМ'ЯНЕНКО,
ст. викладач В. І. ЛИТОВЧЕНКО.

1856 — ІВАН ЯКОВИЧ ФРАНКО — 1956

Іван РЯДЧЕНКО.

ІВАНУ ФРАНКО

Чтоб старый мир бесправья был расколот,
 Ты бросил сердце, точно луч во мглу.
 Твое гиро могучее, как мдаот,
 Обрушилось на черную скалу.
 Пусть тяжело изгробье на погосте —
 Мы не такі скалы разнесли.
 На праздник твой к тебе приходит в гости
 Народы мира,
 Люди всей земли,
 И чувствуя любимейшего сына,
 Борца незабываемой поры,
 Тебе в венок вплетает Украина
 Свои поб-ды, славу и дары.

Не маленькая мазаная хата,
 Не товолей серебряная дрожь —
 Весь шар земной
 Теперь твоя палата,
 Твой дом родной,
 В котором ты живешь.

Из гнезд в полет птенцов уводят птицм,
 Тучнеют нивы,
 И колосья в них
 Так шелестят, как вешие страницы
 Твоих перешагнувших время книг.

ІВАН ФРАНКО В ОДЕСІ

15 жовтня 1909 року літературна, політична та комерційна газета «Одесский листок» в розділі «Дневник», на четвертій сторінці, повідомляла своїх читачів: «В Одесу прибув з Львова (Австрія) і зупинився в готелі «Версаль» відомий український письменник і вчений, член-кореспондент С.-Петербурзької академії наук, доктор філософії І. Франко. Шановний учений приїхав сюди з науковою метою і для лікування—у нього паралізовані кисті рук».

Такі скромні повідомлення з'явилися внаслідок ряду причин. По-перше, відомий український бібліограф М. Комаров, наляканий тяжким станом психічного захворювання Івана Франка і боячись, щоб на сторінках одеської преси не з'явилось нічого образливого на адресу великого Каменяря, доклав всіх зусиль для того, щоб його приїзд було якнайменше помічено. По-друге, сам Іван Якович не вважав, очевидно, себе спроможним на повен голос виступити в Одесі, читачів якої знав і поважав давно.

Нарешті, головною причиною було те, що І. Франко вже з 80-х років минулого століття був відомий царській цензурі як людина, яка «закликає до боротьби з царем, що «обдирає» Україну, і виступає завзятим захисником осіб, які прагнуть шляхом насильственного перевороту змінити існуючий суспільний лад».

Вперше познайомився одесити з творчістю видатного українського письменника в 1883 р., коли в найстарішій міській газеті «Одесский вестник» в № 137 від 23 червня з'явилася оповідання І. Я. Франка «Школьный год Гришка».

Тому невірним є твердження склади біографічного показника до життя та діяльності Івана Франка, виданого в Києві в 1954 р., І. З. Бойка, який пише, що російський читач вперше познайомився з творами І. Я. Франка в 1888 р., тобто тоді, коли останній почав друкувати свої твори в журналі «Киевская старина». Насправді Одесі в цьому відношенні належить першість на цілих п'ять років.

Особливо похвалялись зв'язки Івана Франка з Одесою наприкінці 90-х років, коли тут почав видаватися прогресивний демократичний журнал «Жизнь Юга», на сторінках якого регулярно почав виступати І. Я. Франко.

Наскільки ім'я Франка було відомо і з якою пошаною ставилася до нього редакція журналу, свідчить вже хоча б той факт, що в спеціальному повідомленні від 23 березня 1897 р. в № 11 журнал інформував читачів: «Відомий галицький письменник

Іван Франко обіцяв журналові «Жизнь Юга» своє постійне співробітництво». Не слід забувати при цьому й того, що співробітниками цього журналу були М. Горький, В. Г. Короленко, К. М. Станюкевич, А. П. Чехов та інші письменники—представники демократичного табору російської літератури.

І тому зовсім несправедливим вважаємо твердження В. Герасименка, який намагається переконати радянського читача в тому, що Франко, перебуваючи в цей час під бойкотом галицьких, українських та польських націоналістів, поневірився в таких аліднях, що мало не осліп з голоду і тому шукав заробітку де тільки було можливо — в німецьких, чеських і російських виданнях.

По-перше, І. Я. Франко ніколи в житті не друкувався в будь-яких німецьких, чеських і російських виданнях, а тільки, зауважимо, в прогресивних. А по-друге, він завжди, при всякій нагоді намагався зміцнювати свої зв'язки з Росією та Наддніпрянською Україною. Про це свідчать численні факти і, насамперед, його бажання працювати в Харківському та Одеському університетах.

Отже, на сторінки одеського журналу привели Франка не голод, алідня і та поневірився, а жагуче прагнення жити і працювати на користь пригнобленого народу в однім строю з М. Горьким, В. Короленком та А. Чеховим. Іван Якович Франко надсилав до журналу «Жизнь Юга» оповідання, які були співзвучними з загальною тематикою журналу.

Але Іван Франко не обмежувався тільки художнім словом. Одеський читач знав його і як подум'яного політика-публіциста. Його «Листи з Галичини», які вміщувалися в розділі журналу «Закордонний огляд», малювали жахливу картину знущань з трудящих Східної Галичини під час виборів до австрійського парламенту. Кров'ю свого серця він писав про це.

Російський уряд зразу підозріло поставився до номерів «Жизни Юга», і журнал через деякий час, в тому ж таки 1897 році, було закрито.

Та за цей короткий час І. Я. Франко ще тісніше зв'язався з загально-російським визвольним рухом, з прогресивними письменниками, поруч з якими він подавав свій голос на захист трудящих проти царсько-бюрократичного режиму та польсько-шляхетського гніту. Ці благородні зв'язки вгору починали формуватись і міцніти на сторінках саме одеського журналу — «Жизнь Юга».

Таким чином, І. Я. Франко був знайомий в Одесі не тільки як «відомий український письменник», який

жив десь і працював у Львові, а й і один з найбільш яскравих одеських кореспондентів. Але з причин, про які ми згадували вище, перебування його в Одесі лишилось, на жаль, майже не поміченим.

Тяжка хвороба, перші ознаки якої з'являються у Франка в 1907 році і набувають особливо загрозливого характеру в 1908 році, вимагає від оточуючих Франка особливою піклування. Але друзі письменника бояться виправляти його до Одеси. Франко сам клопочеться про візу, олержує дозвіл і восени приїждить на грязелікування, яке йому значно допомогло.

Незважаючи на тяжкий стан здоров'я, письменник продовжував творити на користь свого народу. В той час, як відомо, він наполегливо збирав матеріали для закінчення своєї фундаментальної праці — «Нариси історії українсько-руської літератури», і в цьому відношенні йому в великій мірі допомогли цінні фонди Одеської наукової бібліотеки.

Вдруге побував Іван Франко в Одесі в 1912 році. Він знову приїхав сюди на грязелікування, і здоров'я його поліпшилось настільки, що він випадковично писав листи до своїх дітей у Львів.

Був запрошений І. Я. Франко на одне з засідань історико-філологічного товариства при Новоросійському (Одеському) університеті. Мова йшла про джерела першого старобуського літопису Нестора. Уважно прослухавши доповідь, Іван Якович взяв слово і зробив ряд влучних і оригінальних зауважень. Він напам'ять цитував потрібні місця з грецьких, латинських, староврейських авторів.

Вчені-дослідники Одещини не раз зверталися до творчості великого революціонера-демократа, розробляли окремі питання його творчості, художньої майстерності, мовно-стилістичної характеристики і т. д. Творчість поета привертає до себе увагу студентської молоді. Його пісні можна почути на кожному молодіжному вечорі, концерті.

Одеські театри не раз ставили п'єси Франка, до творів його зверталися місцеві композитори, художники; молоді поети оспівували його генії.

Іван Франко увійшов у свідомість прогресивного людаства, як сміливий, чесний борець, який все своє життя присвятив захисту покривджених і бідних. В цьому — його велич, велике значення його творчості.

М. ПАВЛЮК,
кандидат філологічних наук.

ВИСТАВКА, ПРИСВЯЧЕНА ВЕЛИКОМУ КАМЕНЯРЕВІ

На п'яти вітринах розмістилась виставка, влаштована працівниками наукової бібліотеки до сторіччя з дня народження великого українського письменника - революціонера Івана Яковича Франка.

Відкривається виставка випискою з рішення Всесвітньої Ради Миру про відзначення століття з дня народження великого українського письменника в усіх країнах у числі великих культурних роковин 1956 року.

На першій вітрині представлені автобіографічні матеріали, спогади сучасників про Франка та статті радянських письменників О. Корнійчука і М. Рильського про нього. Розкриті сторінки журналу «Жовтень», «Дніпро», «Обветская Украина» із статтями сина письменника Тараса Франка, професора М. Рудницького, письменника Дениса Лукіяновича та ін. знайомлять з Франком—ученим, митцем і людиною високої культури та ніжних і гуманних почуттів.

Пригортають увагу відвідувачів експоновані на виставці номери журналів «Житє і слово», «Літературно-науковий вісник», що видавалися при активній участі Франка.

В наступних розділах виставлені для відвідувачів статті і публікації про світогляд Франка, про його участь в ленінській газеті «Искра», про його суспільнополітичні і філософські погляди. В матеріалах виставки Франко яскраво зображений як борець за воз'єднання українського народу з російським, поборник дружби народів, борець проти українсько-буржуазного націоналізму і космополітизму, проти релігії, церкви і Ватикану.

Центральне місце виставки відведено виданням творів великого Каменяря в різні роки. Досить цікавими є різкісні екземпляри виданих до революції творів Франка, серед них — видання сатиричних оповідань 1906 р. в перекладі на російську мову, а також видання в російському перекладі сатиричного оповідання «Сваяная конституция», здійснене в 1919 році державним видавництвом в Москві (в

серії «Рабоче-крестьянские листовки»). Численні видання за роки радянської влади, в тому числі багатотомні видання «Книгоспілки», збірки творів російською мовою, томи завершеного в ці дні двадцятилітнього видання свідчать про велику популярність Франка в Радянському Союзі. Так, загальний тираж виданих в СРСР творів письменника на 23 мовах становить понад 10 мільйонів примірників. Лише на Україні його твори видавались 441 раз загальним тиражем майже в 8 мільйонів екземплярів.

Окреме місце займає на виставці розділ, що показує зв'язки Франка з російською літературою. Тут можна бачити і статті самого Франка про багатьох російських класиків, і статті та дослідження радянських літературознавців, в яких висвітлюються різні питання цієї важливої теми. За цими йдуть матеріали про місце і роль Франка в історії світової літератури і культури.

Закривається виставка розділами «Іван Франко в літературі і мистецтві», «На шляху до поезії в наші дні» та новинами літератури, присвяченими знаменній даті.

В одній із своїх поезій Франко пророче писав:

Як мільйонів куплений сльозами
 День світла, щастя й волі
 засвітає,
 То чезь в новім великім людським
 храмі
 Хтось добрим словом і мене
 згадає.

І цей день настав. Гідно вшановують трудящі СРСР разом з прогресивним людаством усього світу пам'ять одного з тих видатних діячів минулого, які віддали свої сили, здібності і своє життя боротьбі за наближення щасливих часів.

Виставка, зі смаком і старанням підготовлена працівниками наукової бібліотеки Г. Ф. Панфіловою і Н. С. Юсім, допоможе краще ознайомитись з життям і творчістю безсмертного Каменяря.

П. ДАНИЛКО.

Там, де творив Михайло Коцюбинський

Дещо незвичайним був для членів наукового гуртка по вивченню творчості М. Коцюбинського початок липня місяця цього року. Сталася подія, на яку вони давно чекали. Майже в повному складі на чолі зі своїм науковим керівником доц. А. В. Недзвідським гурток виїхав з Одеси на далеку Чернігівщину, щоб познакомиться з меморіально-літературним музеєм М. М. Коцюбинського та місцями зв'язаними з його життєвим і творчим шляхом.

І ось, нарешті, з вічна вагона ми побачили зелені озони такого дивного, але вічно молодого міста Чернігова. Ще якийсь час — і ми на колишній Сіверській (нині вулиця М. Коцюбинського), біля схайної і чепурної садиби, де знаходиться музей великого письменника. Нас уже тут чекали.

Радісні і приємні несподіванки чекали учасників експедиції вже з перших хвилини перебування в садибі Коцюбинського. З великим хвилюванням ми зустрілися із О. І. Аплаксіною, одним з друзів Михайла Михайловича. Перемагаючи неміч і старість, вона прийшла якраз до садиби, щоб побути на дорогах для її серця, як і для серця кожного з нас, місяць.

Любовно береже наш народ пам'ять про своїх великих синів. Свідченням цьому є чудовий музей — садиба М. М. Коцюбинського у Чернігові. Тут зібрані численні експонати, що розповідають про життєвий і творчий шлях письменника, зберігаються його рукописи, які свідчать про велику вимогливість Коцюбинського до себе як майстра художнього слова.

Чотири дні ми пробували у музеї, глибоко знайомилися з життєвим і творчим шляхом Коцюбинського. Ходили ми і на улюблене місце письменника — Болдину гору, до того дуба, під яким так часто відпочивав Михайло Михайлович.

Тут поховано письменника. На могилі височить недавно споруджений пам'ятник письменникові. Шанобливо застигаємо тут біля могили, вдихаємо в бюст письменника. Здається, він і нині тут, ніби незримо присутній у серці кожного з нас, милується чудовими краєвидами, вслухається у радісне й гомінке життя радянського Чернігова.

Кладемо великий, різнобарвний букет квітів.

В урочистій тиші, коли навіть і вітер притих у віттях дерев, А. В. Недзвідський говорить на могилі слово пам'яті Коцюбинського від імені читачів і шанувальників з сонячної Одеси. Схилиємо голови над могилкою автора вічно живих творів. На гранітній надмогильній плиті читаємо герківські слова: «Великого человека потеряла Украина. Смертен человек, народ же бессмертен».

Наш приїзд у Чернігів знайшов відгук серед літературознавчої громадськості. В музеї відбулося засідання нашого гуртка разом з науковою радою музею і представниками громадськості. Була обговорена доповідь члена гуртка Н. Заверталюк «Новітні Горького «Лего» і М. Коцюбинського «Fata morgana». Доповідь дістала схвалення присутніх.

На прощання співробітники музею подарували нам любими червоні гвоздики Коцюбинського. Ми залишили Чернігів з думками про все бачене й почуте ними тут про творчість М. Коцюбинського. Радісно було, що гурток по вивченню Коцю-

бинського переступив межі нашого університету.

Після Чернігова гуртківці побували ще в Києві. Тут у відділі рукописів інституту літератури познакомиться з рукописами Коцюбинського та інших письменників-класиків. Дуже змістовною була двогодинна розмова з дочкою Коцюбинського — Іриною Михайлівною, яка розповіла багато нового і цікавого про життя і творчість батька, про громадсько-політичну діяльність матері, Віри Іустинівни.

Подорож закінчена. Серед членів нашого гуртка були й випускники університету, які залишають безпосередню роботу в гуртку, хоч і сподіваються тримати з ним зв'язок і далі. На місце випускників повинні прийти десятки нових любителів і дослідників творчості М. Коцюбинського.

Науковий гурток по вивченню творчості М. Коцюбинського має славні традиції. Зберегти і примножити їх — справа честі студентського колективу філологічного факультету. Варто подумати й про те, щоб випустити невеличкий тематичний збірник «Коцюбинський», складений з кращих робіт гуртківців.

Староста гуртка
А. ТУРОВСЬКИЙ.

Велика група студентів нашого університету влітку допомагала колгоспникам Одещини на збиранні врожаю. На фото: на току.

ПАМ'ЯТІ С. І. ГУСАКА

Помер один із старіших викладачів університету Семен Іванович Гусак. Все своє скромне трудове життя Семен Іванович віддав вихованню і навчанню нашої молоді, яку він гаряче любив і серед якої завжди користувався великим авторитетом і повагою.

Викладаючи різні іноземні мови, С. І. Гусак був у цій галузі людиною широкого ерудиції.

Семен Іванович передавав своїм учням глибокі знання, користуючись оригінальною методикою. В короткі строки він домагався того, що студенти вільно перекладали важкий текст.

С. І. Гусак постійно поєднував викладацьку роботу з перекладацькою діяльністю. Його прекрасні переклади Шекспіра на українську мову одержали схвальну оцінку вид-

них мистецтвознавців і всієї громадськості республіки.

Більшість п'єс, перекладених Семеном Івановичем, постійно входили в репертуар наших театрів.

Семеном Івановичем написано ряд цікавих робіт з теорії перекладу.

Протягом багатьох років Семен Іванович очолював кафедру іноземних мов ОДУ. Серед членів кафедри і всіх викладачів філологічного факультету С. І. Гусак користувався незмінною любов'ю і повагою. Він ніколи не відмовлявся дати допомогу, за якою до нього зверталися молоді спеціалісти.

Пам'ять про Семена Івановича Гусака, чуйну і гуманну людину, сповнену життєрадісності і гумору, назавжди залишиться в наших серцях.

Група товаришів.

ІСТОРИЧНА ПРАКТИКА

III курс історичного факультету з нетерпінням чекав кінця літньої сесії — адже ми мали їхати на практику в Москву і Ленінград. За попередніми даними, ми повинні були проходити практику в архівах і музеях Москви та Ленінграда. Та архівна практика не відбулася. Нам запропонували прослухати серію лекцій про те, що знаходиться в архіві і як користуватися архівним матеріалом. Це, звичайно, нас не задовольнило, тому що кожному хотілося самому «поторкати» ці матеріали, а не лише прослухати лекцію про них. Це значний недолік нашої практики. В наступному році потрібно домогтися того, щоб студенти-практиканти хоч би днів зо два провели в архіві.

Проте ця практика збагатила наші знання. Ми познакомиться з історією Москви, побували в музеї В. І. Леніна, в історичному музеї, в Кремлі, в мавзолеї, в Третьяковській галереї, в Музеї революції і т. д. Все це залишило незабутнє враження, набагато розширило наш кругозір.

Друга частина практики, що про-

ходила в Ленінграді, пройшла погано. Погано тому, що за 2,5 дня неможливо навіть познакомиться з містом, в якому кожний будинок, кожний камінь — це історія російського народу.

Нам пощастило побувати в Петергофі і в Ермітажі. Правда, товариші, які залишилися після практики в Ленінграді, астигли подивитися більше.

Деякі слів про дисципліну. Дисципліна в час практики була незадовільною. Староста, парторг, комсорг і профорг курсу відсторонилися від своїх обов'язків, нічим не допомагали керівникам практики, внаслідок чого деякі студенти не вели щоденників, запіювалися або з'являлися на практику і т. д.

Все це повинно примусити деканат і громадські організації подбати про те, щоб наступну практику провести більш організовано.

Є. СТЕЦЕНКО,
студент IV курсу
історичного факультету.

Тиждень в Кілійському районі

З метою допомоги Академії наук УРСР в справі створення Діалектологічного атласа української мови та з метою розгортання наукової роботи кафедри, з 1952 р. к. фезара української мови ОДУ включилася в роботу по збиранню діалектних матеріалів. Збирання матеріалів проводиться силами викладачів кафедри, аспірантів та студентів-філологів.

Крім експедицій, які організуються щороку, кафедрою української мови влітку цього року була вдруге проведена діалектологічна практика. Діалектологічну практику проходять студенти II курсу українського відділу філологічного факультету після складання екзамену з української діалектології.

Мета практики — при записуванні діалектного матеріалу привчити студентів помічати і аналізувати риси сучасних говірок української мови, вірно їх записувати, коментувати.

Предметом дослідження як для експедиційних груп, так і для практикантів кафедра обрала українські говірки колишньої Ізмаїльщини, які до цього часу ще зовсім не вивчалися. Тимчасом вивчення цих говірок становить великий науковий інтерес.

3-го липня 1956 р. студенти II курсу, які були розподілені на три

групи, виїхали в районі Одеської області (колишньої Ізмаїльської) для проходження діалектологічної практики. Перша група виїхала в Кілійський район, друга — в Татарбунарський і третя — в Саратський і Старокозацький.

Перша група студентів, до складу якої входили 8 чоловік: Л. Кувшинова, Л. Каменська, А. Крейдман, С. Попазогло, Л. Каданер, М. Обіходова, А. Кабала, і С. Селецька, з 3-го по 10 липня проходила діалектологічну практику в населених пунктах Кілійського району.

Група була розподілена на дві ланки (по чотири чоловіки в кожній).

Одна ланка працювала в с. Шевченково (стара назва Карагмет), а друга — в с. Трудовому (ст. назва Драгуля). В названих селах живуть виключно українці, хоч близько від них розташовані села з російським, молдавським, болгарським населенням.

Кожна ланка провадила записи від трьох поколінь населення (старшого, середнього і молодшого).

При записуванні діалектного матеріалу було використано «Програму для збирання матеріалів до Діалектологічного атласа української мо-

ви», видану АН УРСР, і анкети, складені членами кафедри української мови.

При збиранні діалектного матеріалу працювали двійками: перший, керуючись «Програмою АН УРСР», вів з мовлячином (об'єктом) невимуслену розмову, а другий в цей час записував готові одержані відповіді. Під час збирання матеріалу були помічені деякі риси досліджуваних говірок як з фонетики, так і морфології.

Так, в говірках обстежених сіл можна відмітити, що ненаголошена фонема О вимовляється з нахилом до фонему У, а інколи як У, наприклад: поусуда, дукумент, гулулка, буйари, пунеділок.

Фонема Е в ненаголошеній позиції вимовляється як фонема И: зилений, очирет, типер.

Передньозвизковий Т перед дальшим І дисимілюється (за місцем утворення) в задньозвизковий К: к'істо (замість тісто), к'існо (замість тісно).

Фонема Р, особливо в мові старшого і середнього покоління, вимовляється твердо: повітра, рабий, зора, завіруха і т. д.

В дієслівних формах І особи однини теперішнього часу та майбутнього простого не відбувається чергування приголосних: д-дж, з-ж, т-ч, с-ш, груп ст-шч: ходю, воюю, носю та ін.

На відміну від літературної вимови слово Дунай вимовляють з наголосом на першому складі — Дунай.

Дані зібраного матеріалу свідчать про історичні взаємозв'язки між українською і молдавською мовами.

При вивченні лексики досліджуваних сіл були виявлені слова, спільні з молдавською мовою і не властиві загальнонародній українській мові, наприклад: аменда (штраф), бриларіє (мереживо), петура (ковдра), партика (кусок хліба), гуджі (лошата), гард (ряд перегородок, загородок для вилонювання риби) і т. д., а також слова, не відомі в літературній мові, наприклад: лужани (бадиля від кукурудзи), горнило (заряддя для згорання зерна на гармані), гладілка (утюг), план (місце, на якому знаходиться хата з господарськими будівлями й городом) та інші.

В кожному обстежуваному населеному пункті записано біля 1500 контрольних відповідей, що становлять важливий матеріал для наукових досліджень.

Загалом зібрано біля 4000 відповідей на контрольні питання в галузі граматичної будови, словника та фонетики.

Записано цікаві розповіді про історію сіл, про старі найменування їх, назви кутків сіл, уривки розмов.

окремі речення, словосполучення, слова.

Зібрано також невелику кількість фольклорного матеріалу: пісень, приказок, прислів'їв. В с. Шевченково досить докладно записали весільний обряд, який характеризується цікавими пережитками минулих часів.

Проведена діалектологічна практика допомогла студентам закріпити знання з теоретичного курсу української діалектології, викликала інтерес у них до історичної граматики, сучасної мови та інших мовознавчих курсів.

Зібраний студентами-практикантами матеріал є, хоч і невеликим, але цінним внеском у діалектологічний фонд кафедри, який використовувався в курсових лекціях, в курсі діалектології, історії мови, сучасної мови та при складанні «Обласного словника Одещини», а також студентами при написанні курсових і дипломних робіт.

Жаль, що за браком часу (оскільки працювати довелося лише п'ять днів) не вдалося записати повністю матеріал за анкетами, виготовленими членами кафедри, а також використати для аналізу письмові роботи учнів V—X класів.

Керівник I групи студентів
Л. І. СТЕПАНОК.

Редактор I М. ДУЗЬ.